

עיונים לשבת פרשת ויקרא עפ"י הרמב"ם

מרכז מורשת הרמב"ם רח' התנאים 6 טבריה, משרדי המרכז רח' יוחנן בן זכאי 6 טבריה, טלפקס- 04-6790632

לשאלות, הערות והארות info@harambam.org.il

לעילוי נשמת אסתר בת רחמה

חידוש עבודת הקרבנות

הרב שאולי גרינפלד

הסברה זו של מעשה הקרבנות, כהתחשבות בהרגלי הקדמונים לפני אלפי שנים, נותנת את התחושה שכאשר יבנה בית המקדש במהרה בימינו, אולי כבר לא יהיה עניין בעבודות אלו. אולם לא כך היתה דעתו של הרמב"ם עצמו. וכך אנו מוצאים שכתב בהלכות מעשה הקרבנות³:

"כל שיעורי הנסכים האמורין בספר יחזקאל ומנין אותן הקרבנות וסדרי העבודה הכתובים שם, כולם מלואים הן, ואין נוהגין לדורות, אלא הנביא צווה ופירש כיצד יהיו מקריבין המלואין עם חנוכת המזבח בימי המלך המשיח כשיבנה בית שלישי".

הרי שכשנזכר לבניין הבית, יוקרבו בו קרבנות מילואים, לפי מה שתיאר הנביא יחזקאל. וכן חזר ושנה זאת הרמב"ם בהלכות מלכים⁴:

"המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד ליושנה לממשלה הראשונה, ובונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל, וחוזרין כל המשפטים בימיו כשהיו מקודם, **מקריבין קרבנות**, ועושין שמטין ויובלות ככל מצותה האמורה בתורה".

נראה אם כן, שגם לדעת הרמב"ם יש לקרבנות תפקידים נוספים, מלבד התמודדות עם הרגלים עתיקים. וכך כתב הרמב"ם בהמשך דבריו במורה הנבוכים:

"כי המטרה הראשונה אינה אלא שתשיגוני ולא תעבדו זולתי, והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם, והציווי הזה על הקרבן והפנייה לבית לא היה אלא בגלל השגת היסוד הזה, ובשבילו הועברו אותם העבודות לשמי, כדי שימחו עקבות עבודה זרה, ויתבסס יסוד יחודי".

הרי שעבודת הקרבנות משמשת ל'סור מרע', וגם 'לעשה טוב' – לביסוס יסוד יחודי.

פרשת ויקרא, פותחת עיסוק נרחב במצוות הבאת הקרבנות:

"ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר. דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם".

הרמב"ם בספרו מורה הנבוכים², ביאר מדוע ענייני הקרבנות נמצאים בתורה:

"לפי שאי אפשר לצאת מן הקצה אל הקצה הנגדי בבת אחת, ולפיכך לא יתכן כפי טבע האדם שיעזוב כל מה שהורגל לו בבת אחת. וכאשר שלח ה' את משה רבינו לעשותינו ממלכת כהנים וגוי קדוש בידעתו יתעלה... ושנתייחד לעבודתו... והיה הנוהג המפורסם בעולם כולו הרגיל אז והעבודה הכללית אשר גדלנו עליה, היתה הקרבת מיני בעלי החיים באותן ההיכלות שמעמידים בהן הצורות, וההשתחוויה להן והנחת הקטורת לפניהם... לפיכך לא חייבה חכמתו יתעלה וניהלו הגלוי בכל בראיו, שיצווה אותנו בעזיבת כל מיני העבודות ולהזניחם ולבטלם, לפי שזה היה אז מה שלא יתכן לקבלו לפי טבע האדם, שהוא נינוח תמיד במורגל".

באותם ימים, שבהם ניתנה התורה, היו אנשי העולם מורגלים בקיום מנהגי פולחן של עובדי אלילים. מנהגים אלו כללו מלבד השתחוויות, גם הקרבת קרבנות והקטרות. הקדוש ברוך הוא ידע, שעדיין איננו מוכשרים לעזוב לחלוטין את אותן דרכי עבודה, ולעבוד את ה' מבלי שימוש בעניינים אלו, ולכן ציווה לעשות עבודות אלו לשמו:

"ולפיכך הניח יתעלה אותם מיני העבודות והעבירם מהיותם לנבראים ולדברים דמיוניים שאין להם אמיתות – לשמו יתעלה וציוונו לעשותם לו יתעלה".

כאמור מרן הראי"ה ציפה לחידוש עבודת הקרבנות כולם, על אף הצורך בשחיטת בהמות ועופות. את הסיבה לכך ניתן להבין מדבריו אלה:⁷

"אין לשער כמה טובה השפיעה בעולם הדעה שנתקה את האדם מכל החי מכל יחס. וכל זה היה צריך להגמר ע"י הפטור שפטרנו מהרבה חובות מוסריות בנוגע להם, והתירה לו להפיק חפצו גם באיבוד חייהם, למען יכיר עמוק מאד את יתרונו עליהם כדי שתתרומם נפשו אל השאיפות הרמות המוסריות, אשר סוף כל סוף תנצח האמת המוסרית המוחלטת שהיא הדעת אלקים באמת, עד שלא יהיה האדם צריך להיתרים כאלה".

הרב הנזיר, היה 'אדם המעלה' ברמתו המוסרי. אך בכך לא שיקף כלל את המעמד המוסרי הקיים בעולם. התורה, שמדריכה את כולנו, ראתה לנכון להשריש בלב האדם את יתרונו וחשיבותו על פני בעלי החיים, כדי שיידע האדם שמחויבותו לחיים מוסריים, אינה יכולה להוות חיקוי ל'מוסר הג'ונגל' של החיות. כיון שכך, התורה מאפשרת לאדם להשתמש בבעלי החיים, ואף ליטול את חייהם לצורכו, כך שיהיה ברור שהאדם איננו בעל חיים עם קצת יותר שכל, אלא משהו אחר לגמרי.

אמנם, גם דבריו של הרב הנזיר בדבר חידוש עבודת הקרבנות על ידי קרבנות מנחה בלבד, נמצאים בכתבי מרן הרב. וכך מובא בספרו עולת ראיה⁸:

"לעתיד לבא, שפע הדעת יתפשט ויחדר אפילו בבעלי החיים... וההקרבה שתהיה אז של מנחה מהצומח תערב לה' כימי עולם וכשנים קדמוניות".

ומתי יהיה אותו 'לעתיד לבוא'? אומר מרן הרב⁹:

"אמנם זה החזיון הוא לימים רחוקים מאד, ויוכל היות שתיקון העולם בתחיית המתים יהיה לפני זה, ואז באמת כמה עניינים ישתנו לפי ערך הזמן".

שאלת חידוש עבודת הקרבנות במהרה בימינו, שבה ועלתה בעקבות הפסקת העמים המערביים להשתמש בה לפולחנם שלהם.

וכך כתב על כך מרן הראי"ה קוק זצ"ל באחת מאגרותיו⁵:

ובענין הקרבנות גם כן יותר נכון להאמין שהכל ישוב על מכונו, ונקיים בעזרת ה' כשתבוא הישועה ונבואה ורוח הקודש ישובו לישראל - כל האמור בתורה כמאמרה, ולא נתפעל ביותר מהרעיונות של התרבות האירופית, כי דבר ה' אשר עמנו הוא עתיד לרומם את יסודי התרבות כולם למדרגה יותר עליונה ממה שיוכל כל שיקול דעת אנושי לעשות. ואין ראוי לנו לחשוב שבקרבנות מונח הוא רק הרעיון הגס של העבודה המגושמה, אלא שיש בהם טבעיות קדושה פנימית שאי אפשר שתתגלה ביפעתה כי אם בהגלות אור ה' על עמו ותחיה מקודשת תשוב לישראל, - ואותה יכירו ג"כ כל העמים כולם".

כשהקדוש ברוך ישוב ויתגלה אלינו, ונוכל לשוב ולחדש את עבודת המקדש, יהיה ברור לנו לעמים כולם היופי והטוב שבעבודת הקרבנות, ולא ייחשב זה לירידה ברמה התרבותית.

הרב דוד כהן, הידוע בכינויו הרב הנזיר, לא ראה שאלה בעצם חידוש עבודת הקרבנות, אלא בנטילת חייהם של בעלי חיים לשם כך⁶:

"כל רוחי מתקומם לזביחת זבחים ולהזאת דמם. הן אנו מנוזרים מבשר בהמות ועופות אני בערך ששים שנה, ובני ביתנו כל ימי חייהם. וכיצד תהי עבודת הקודש והמקדש בזביחת בעלי חיים והזאת דמם? אמנם זה רוח טהור כמו רוח הקודש המתקומם נגד זה. אבל זאת חקת התורה, חוקה חקתי - גזרת התורה ואין לנו רשות להרהר אחריה. אמנם כבר קדמו חכמינו ז"ל ואמרו בגלוי: עתידים כל הקרבנות שיתבטלו חוץ מתודה... אמנם יכולה להתחדש העבודה במקדש בהקרבת המנחות כמו מנחת העומר, ולכן אומרים אחרי הספירה: 'הרחמן הוא יחזיר לנו עבודת המקדש במהרה' והיינו עבודת הקרבנות מנחת העומר".

הרב הנזיר רואה בציווי להמית בעלי חיים ולהזות את דמם על המזבח, חוקה שאין הוא יכול להבין. במבט לעתיד, הוא רואה את חידוש עבודת הקרבנות הנכספת, בקרבנות המנחה בלבד.

5	אגרות הראיה ד (החדש) סי' ל"ה.	7	פנקסי הראי"ה א עמ' מ"ח.
6	האמונות והדעות עם דרך אמונה עמ' קס"ה.	8	בסוף תפילת עמידה, על הפסוק וערבה לה'. עמ' רצ"ו במהדורה החדשה.
		9	פנקסי הראיה א עמ' י'.